

XXXI. "Quæro igitur (ait Cnykius) quo jure hic annus invaluit? quo percipientium merito? quibus auctoribus? & quis probaverit? An Apostolica sedes? an Ordinariorum auctoritas? Neutrum horum dici potest. Sibi ipsis ergo hanc faciunt gratiam qui ab Ordinariorum se eximunt auctoritate, nec dirigi, nisi à se ipsis volunt. Quid mirum si impingant? Non igitur Pastores, non Episcopi, non Beneficiati alii, sed *Canonici soli*, consensu mutuo hunc quem dixi *annum gratia* adinvenerunt. Quo verò Consilio? aut qua necessitate? Nempe quod usu veniret interdum, ut rerum suarum decoctores, quales sunt intemperati, ebriosi, Veneri ac ventri dediti, aleatores, ignavi ac torpidi Canonici, cum multo aere alieno ex hac vita discederent, nec superesset, unde confata debita possent dissolvi. Inde cepit ille annus gratia: ut è proventu præbendæ ejus qui mortuus esset, a alienum dissolveretur. Irritamentum hoc fuit multis ad contrahendum debita plura & graviora: & quidem tanta interdum, ut extinguendis illis nec *annum gratia* quidem possit sufficere. Quis non reputet injustum: ut qui ad Canonicatus accedunt, & chori ac templi onera subeunt, propter ejusmodi decoctores, debito frustrentur proventu? Et qui mortem obierunt, pro eo tempore, quo nullum Ecclesiæ præstant obsequium, fructu illius fruuntur.

XXXII. Deinde ostensa hujus *anni gratia* injustitia laudat Canonicos Ecclesiæ S. Petri Lovanii quod hunc annum gratia abolerint, optatque ut eorum exemplum alii sequantur. "Quamobrem laudandi Lovanienfes D. Petri Canonici, qui ante sex, septemve annos, etsi primi anni sui fructu propter annum gratia qui antecessoribus cesserat spoliati omnes fuissent; his persuasi rationibus, & propter Pontificiam prohibitionem illam quæ annum gratia ubique aboleri voluit, libera voluntate & profus heroica virtute, toto suffragante Capitulo, annum gratia ita penitus abrogaverunt, ut nulla jam apud illos ejus extet memoria. Imitati etiam sunt nostri Rurimundenses Canonici; & re penitus inspecta, hunc non gratia, sed meræ injustitiæ annum, pro se suisque posteris contemnendum quoque putaverunt. Optandum sanè ut ceteri omnes aliarum quarumlibet Ecclesiarum Canonici, ad eandem justitiæ normam redigantur; nec mortuos imposterum sinant in labores viventium introire, nec rationem ullam habendam putent decoctorum illorum qui suam profundunt substantiam, nullum finem facturi constandi debita, nisi ex auctoritate ad disciplinam & parsimoniam revocentur, nisi tutoribus subiciantur, nisi subdantur correctioni: quæ una & sola ratio est, quæ illi, qui Christi decoquant patrimonium, in ordinem redigantur.

XXXIII. Consuetudo transmittens proventus Ecclesiasticos aliæque ex redditibus Ecclesiasticis aut ab Ecclesia profecta ad proximos de sanguine ipsius Beneficiati, videtur eodem fundamento niti, & eodem titulo tolerari, quo nitiur & toleratur consuetudo testandi *valide* de eisdem proventibus & bonis, etiam in favorem consanguineorum divitum: nimirum propter *odia litium*; sive ne lites nimium multiplicarentur, dum bona patrimonialia aut aliunde quàm ab Ecclesia profecta, à bonis Ecclesiasticis essent discernenda.

XXXIV. Unde sicuti consuetudo sustinens validitatem testamenti quoad dispositionem horum Ecclesiasticorum, horum naturam seu conditionem non immutat: ita nec hæc quæ Clericorum intestatorum bona undecumque ob-

venientia defert ad proximos de sanguine.

XXXV. Itaque bona Ecclesiastica ad hæredes sive ex testamento, sive ab *intestato* devolvuntur sub eadem conditione & onere quibus fuerunt apud defunctum: neque per hanc translationem quidquam de natura horum bonorum immutatur; sed ipsi hæredes ea, ut bona Ecclesiastica dispensare debent; & credere, quod sicut defuncto Clerico non licuit de his luxuriari, & in profanos usus expendere; sic nec ipsis liceat: ut potè qui bona illa cum eodem onere ex persona defuncti acceperunt.

XXXVI. Scribit Thomas Cantipratanus *lib. 2. cap. 55.* relatum de Venerabili Guilielmo Episcopo Parisiensi, quod cum nuntiaretur ei "quemdam Canonicum Ecclesiæ Parisiensiis intestatum decessisse, & ipse de jure Canonico in tribus millibus marcharum succedere deberet eisdem, complofis manibus respondit: Absit hoc à me: sed heu misero pecunia sua secum sit in perditionem: & hæc dicens, præcepit pecuniam in usus pauperum erogari." Addit dein Cantipratanus: *Bene & dignè dixit & fecit.*

Neque alia fuit mens Patrum Concilii Toletani anno 536. qui *Act. 2. cap. 18.* decreverunt: "Bona quæcumque eorum Clericorum qui *intestati* moriantur, ad Episcopum vel consuetudine vel alio quocumque jure pertinentia ac devoluta, per eundem Episcopum in *pios* tantum usus, ejus arbitrio expendantur.

Synodus Colonienfis anno 1366. *parte 13. cap. 11.* ait: "Ubi Sacerdos nostræ Diocesis Colonienfis mortuus est, *intestatus*, bona ipsius præter patrimonialia, quæ hæredibus cedunt, deducto aere alieno & funeralibus, in *piam* causam pro defuncti animæ salute convertantur.

XXXVII. Joannes Molanus in suo tractatu de Piis Testamentis *cap. 41.* notans quod Alexander III. in citato *Cap. 12. De Testamentis*, velit, ut dum Clerici intestati decedunt, communis Congregatio rerum ab ipsis relictarum debeat *Canonicam distributionem & curam* habere; vel successor ea bona in *Dei timore dispensare*, concludit, "quod à decedentibus absque testamento, Ecclesiæ suo jure accedit, hoc non videri à Canonicis in *privatum* singulorum usum dividi posse; sed in *Dei timore* dispensandum esse, ut & animæ defuncti proficiat, & in *communem* totius Ecclesiæ utilitatem redundet.

Itaque (ait Molanus) si qui Canonici sordida quarant compendia, discant, quid sit *Canonica distributio*, ubi Alexander scribit, "communem congregationem rerum illarum debere *Canonicam distributionem & curam* habere. Si enim intelligant distributionem in capita Canonicorum, vehementer falluntur; si autem intelligant distributionem secundum Canones, rectè intelligunt.

Unde laudandum jam nominatum Capitulum Canonicorum secundæ foundationis, quod nihil in utilitatem Canonicorum vult applicari, sed juxta verisimilem mentem defuncti omnia dispensari. "Item statuimus & ordinamus, quod si contingat quem ex nostris Canonicis decedere, intestatum, de cujus voluntate non appareat, per quamcumque scripturam, etiam minus solemnem, quod in illum eventum Capitulum dabit duos executores, qui de ejus bonis derelictis pro funeralibus, ac debitis legiis, pro hæredibus, ac aliis ad *pios* usus applicandis habebunt, legaliter dispensare secundum *verisimilem* mentem, ac voluntatem taliter decedentis.

TITULUS XXXIII.

De Decimis & Oblationibus.

CAPUT I.

De Origine Decimarum, & quo jure debeantur?

1. *Præceptum veteris legis de solvendis decimis per Christum renovatum non est.*
2. *Præceptum hoc ab Ecclesia, etiam in quantum judiciale, renovari potuit; & qua ratio renovandi.*
3. *In veteri lege hoc præceptum etiam erat partim morale.*
4. *Hodie partim ex jure naturali, partim ex jure humano decimæ debentur.*
5. *Incertum, quando præceptum de solvendis decimis populo Christiano datum fuerit: tribus primis seculis datum non est.*
6. *Cessante persecutione Imperatorum Ethnicorum fidelis populus de decimis solvendis moneri cepit.*
7. *Adhortatio S. Hieronymi ad solutionem decimarum.*
8. *S. Chrysostomus earum solutionem multum urgit.*
9. *Eas commendavit S. Augustinus.*
10. *His Patrum exhortationibus multi ad decimas solvendas adducebantur.*
11. *Nullum tamen adhuc erat præceptum de decimis.*
12. *Sermo de decimis reddendis falso S. Augustino adscriptus.*
13. *Consuetudo decimas solvendi sensim invaluit; & unde?*
14. *Seculo 6. Episcopus coegisse laicos ad solvendas decimas constat ex Constitutione Justiniani Imp.*
15. *Ocasione hujus legis invaluit consuetudo apud Græcos non solvendi decimas.*
16. *Alia apud Græcos tributa in subsidium Sacerdotum sunt.*
17. *Obligatio decimas solvendi in aliquibus Ecclesiis Latinis seculo 5. videtur fuisse.*
18. *Seculo 6. præceptum de solvendis decimis expressit Synodus Matisconensis.*
19. *Nullum antiquius de decimis solvendis præceptum creditur.*
20. *Capitularia Regum Francorum eam obligationem aperte edicunt.*
21. *Principes ad earum solutionem populum constringebant seculo 8.*
22. *Quam sollicitè decimarum solutionem urserint Principes, patet ex lege Longobardorum.*
23. *Noluerunt tamen constringi populum mediante juramento.*
24. *Non facillè permittenda in solutione vectigalium exactio juramenti.*
25. *Non ubique solutio decimarum equaliter recepta & stabilita.*
26. *Decreta de solvendis decimis generaliter concipiebantur seculo 10.*
27. *Pontifices aliquando generaliter Responsa exprimebant attentæ loci consuetudine.*
28. *Omissa mentione consuetudinis eorum fragmenta in Decretales Gregorii IX. relata.*
29. *Responsum Alexandri III. de decimis etiam apud solvendas mutilatè in Decretales relatum.*

Van Espen Jur. Eccl. P. II.

30. *Ad responsa Pontificum ut in Decretales relata respexerunt posteriores Synodi & auctores.*
31. *Celestinus III. voluit etiam de militia decimas solvendas esse.*
32. *Indicat earum solutionem ex traditione SS. Patrum descendere.*
33. *Abusit ad sermonem falso tributum S. Augustino.*
34. *Ex hoc responso Celestini receptum est, decimas etiam personales de jure debitas esse.*
35. *An antiquitas de his solvendis extet præceptum?*
36. *Alia decimarum species, qua occasione invaluerint?*

I. **I**N Lege Mosaica, decimas ex fructibus & frugibus terræ debitas fuisse Levitis & Sacerdotibus Veteris Legis dubium non est: at præceptum illud tamquam judiciale & merè positivum, Lege Mosaica per mortem Christi quoad judicialia & ceremonialia mortua, etiam cessasse: neque per Christum, aut Apostolos Christianis datum præceptum esse, ut *decimam* partem fructuum Clero seu Sacerdotibus Novæ Legis solvere tenentur, hodie à Canonistis & Theologis sat communi consensu recipitur.

II. Hanc sententiam probat S. Thomas 2. 2. q. 87. ubi una imprimis monet, præceptum de solvendis decimis datum in Vetere Lege fuisse unum ex præceptis *judicialibus*, quæ quidem per Christum cessarunt; sed renovari potuerunt auctoritate eorum quorum est condere Legem.

Secundo docet, "quod determinatio decimæ partis solvendæ, sit auctoritate Ecclesiæ, tempore Novæ Legis instituta, secundum quamdam humanitatem: ut scilicet non minus populus Novæ Legis ministris Novi Testamenti exhiberet, quàm populus Veteris Legis ministris Veteris Testamenti exhibeat.

III. Tertio monet ibidem, præceptum de solvendis decimis etiam tempore veteris legis partem fuisse *moralè* indictum naturali ratione. Quod enim eis qui divino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dicitur.

IV. Ex his concludit: "Sic ergo patet, quod ad solutionem decimarum homines tenentur, partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex institutione Ecclesiæ. Quæ tamen pensatis opportunitatibus temporum & personarum, posset etiam partem determinare solvendam.

Hæc Doctoris Angelici conclusio unanimi Theologorum & recentiorum Canonistarum calculo probatur, & ubique gentium usû recepta est, explosâ quorundam antiquorum Canonistarum opinione, qui volebant, populum Christianum ad specificam ac determinatam decimarum solutionem, non minus quàm populum Judaicum, præcepto *divino*, nulla consuetudine abolendo, obligari.

V. At illud non æquè compertum, quandomam præceptum de solvendis decimis populo Christiano impostum sit. Id sat expeditum videtur, tribus primis Ecclesiæ seculis, adhuc fervente Imperatorum Ethnicorum persecutione in Christianos, decimas nondum solvi solitas; nec inter Ecclesiasticos proventus numeratas fuisse.

Uuu 3

San-